కృతజ్ఞత

కొడవంటి లీలా మోహనరావు

వీరాపురమనే వూర్లో నాలుగురోడ్లు కలిసేచోట వొక మూలగా నారాయణ టీ దుకాణం వుంది. మంచి వ్యాపార దక్షుడవడంచేతనూ, వాక్చాతుర్యం కలవాడవడం చేతనూ నారాయణకు మంచి రాబడివచ్చేది. అటు ప్రక్క వచ్చేవాళ్లందరూ గ్రుక్కెడు టీ త్రాగి కాని వెళ్ళేవారు కారు. ఆ కొట్లో నిత్యమూ టీ త్రాగి చాలా మంది-చుట్టలు వెలించుకుంటూ బాతాఖానీ మొదలుపెట్టే వారు. ఎప్పుడూ గల్లా పెట్టె గలగల లాడేది. ఇలా సాగిపోయేది నారాయణ వ్యాపారం.

ముసలివాడైపోయినా తనే వోపికతో కొట్టు నడిపేవాడు. 'కాని యెన్నాళ్లని పని చెయ్యగలడూ? తాను జబ్బు పడిపోవడంతో తప్పనిసరిగా తనవొక్కగా నొక్క కొడుకు వెంకప్పకు కొట్టు అప్పజెప్పవలసి వచ్చింది. "నాయనా! యెవరికీ అరువు లివ్వకు. అందరితో మంచిగా మాట్లాడు. అసలే మనం చేసేది చిన్న వ్యాపారం, అశ్రద్ధచేస్తే మనకేం రాబడొస్తుంది? నాలో శక్తి వున్నంతవరకూ పనిచేసాను. ఎప్పటికైనా నీకే కదా కొట్టు అప్పజెప్పాలి! కష్టపడి పని-చెయ్యి,' అని బోధించాడు కొడుక్కి.

వెంకప్పజాలిగుండె కలవాడు. అతనికి లోకం పోకడలేవీ తెలియవు. ఎదుటివారి కష్టాల్ని చూడలేడు. నారాయణ కతని అసమర్థత తెలుసు. కానియేం చేయగలడు? ఇప్పుడతనిని కొట్టుకి పంపకతప్పదు. వెంకప్ప ఆరోజే దుకాణంవద్ద కూర్చున్నాడు. టీ కోసం వచ్చిన వాళ్లందరూ వెంకప్పను చూచి ఆశ్చర్యపడ్డారు. వెంటనే నారాయణ క్షేమం గురించి అడగడం మొదలుపెట్టారు. ఇతను కొంచెం అమాయకుడని తెలుసుకొని, టీ యెంత బాగా చేసినా, "అబ్బాయ్! టీ యిలా చేస్తే యెలా? పాలు పూర్తిగా తగ్గిపోయాయి. మీ నాన్న యెలా చేసేవాడో తెలుసా?" అని రకరకాలగా మందలించి యెవరి కవసరమైనవి వారు వేసుకొనేవారు. టీమీద వాళ్ల విమర్శనలు విని విసిగిపోయేవాడు వెంకప్ప. నారాయణమట్టుకు లాభసాటి విధానాలను కొడుక్కు చెప్పేవాడు.

ఒకరోజు పదకొండు గంటల వేళప్పుడు టీ కెవరూ రాకపోవడంచేత రోడ్డుమీదకు చూస్తూ కూర్చున్నాడు వెంకప్ప. ఎండ తీవ్రంగా కాస్తోంది. ఆ దారంట పోయే వాళ్లలో కొంతమందతన్ని పలకరించబోయినా, అతను పరాకుగావుండి వాళ్లతో మాట్లాడలేదు. అతను వంటరిగా వచ్చేపోయే జనాన్ని చూస్తున్నాడు. అంతలో ఆ దారంట పోతున్న బిక్షారొకడు నడుస్తూ నడుస్తూ శోషవచ్చి పడిపోయాడు. అనుకోకుండా తటాలున లేచి అతని దగ్గరికి పరుగెత్తాడు వెంకప్ప. అప్పటికే చాలమంది అక్కడ మూగిపోయారు. వెంకప్ప అతని ముఖంమీద నీళ్ళు జల్లి, తెలివి వచ్చిం తరువాత కొట్టువద్దకుతీసుకొనివచ్చి టీఇచ్చాడు. అతని బట్టలు ఖరీదైనవైనా మాసిపోయి చిరిగిపోయాయి. ఒకప్పుడు బాగా బతికున్నవాడిలా కనిపించాడు. అతను కొంత సేద తీరిన తరువాత, వెంకప్ప తనకోసం తెచ్చుకున్న అన్నం అతనికి పెట్టాడు. అతను ఆత్రుతతో తినివేశాడు. వెంటనే అతను వెంకప్పకి నమస్కరించి వెళ్ళిపోయాడు.

అంతే! అతని సంగతేమీ చెప్పలేదు. కాని వెంకప్ప చాలా సంతృప్తిపొందాడు.

వెంకప్ప జాలిగుండె తెలుసుకున్న వాళ్లందరూ "రెండురోజుల నుండీ తిండి లేదు. ఒంట్లో శక్తిలేదు. ఎక్కడా కానీ వచ్చేమార్గం లేదు" అని రకరకాలుగా తమ కష్టాలు చెప్పుకొని వెంకప్పదగ్గర వుచితంగా టీ త్రాగి పోయేవారు. మరికొందరు టీ త్రాగి తరువాత డబ్బు లిస్తామని బాకీ యెగగొట్టే వారు. ఇలా వ్యాపారం సాగేసరికి దుకాణం యెత్తేసే పరిస్థితి యేర్పడింది. బొత్తిగా డబ్బు లేకపోవడంచేత అప్పుకూడా చెయ్యవలసి వచ్చింది. వ్యాపారం దివాలా తియ్యడంతో శాశ్వతంగా కళ్ళు మూసాడు నారాయణ. ఇంక తన కక్కడ పనిలేదని యిల్లమ్మివేసి అప్పులుతీర్చి, వున్న కొద్దిడబ్బూ తీసుకొని వెంకప్ప దేశాంతరం బయలుదేరాడు.

అలా వెంకప్ప చాలాదూరం సాగిపోయాడు. వున్న డబ్బయిపోయింది. అక్కడక్కడ కొన్నాళ్లు కూలీపని చేసాడు. కాని రెండురోజుల నుండీ అదీ దొరకలేదు. ఆకలికి పేగులు మెలికలు తిరిగిపోసాగాయి. తన దీనస్థితికి చాలా విచారించాడు. అలా నెమ్మదిగా ఆ అపరిచిత నగరంలో నుండి నడచిపోతున్నాడు. అంతలో ఒక గుఱ్ఱపు బగ్గీ అతన్ని రాసుకుంటూ పోయింది. ఆ వూపుకు వెంకప్ప చాలాదూరం తొలగిపోయాడు. "ఛీ! వెధవలు! చూసుకోనక్కర్లా...!" అని అరిచాడు ఆవేశంతో. వెంటనే ఆ బగ్గీ ఆగిపోయింది. అందులో నుండి వొక సంపన్నుడు నెమ్మదిగా క్రిందికి దిగి చిరునవ్వు నవ్వుతూ, "దెబ్బ తగిలిందా భాయ్?" అని ప్రశ్నించాడు. తన తిట్లుగాని విన్నాడేమో అని వెంకప్ప వణికిపోయాడు. "నీకేం భయంలేదు నాతోరా" అని ఆ సంపన్నుడు వెంకప్పను బగ్గీ యెక్కించి తను కూర్చున్నాడు. అతని ప్రవర్తనకు వెంకప్ప ఆశ్చర్యపోయాడు. అతని అందమైన ముఖం తనకెక్కడో పరిచయమైనట్లే తోచింది వెంకప్పకి.

ఆ బగ్గీ వొక భవనం ముందాగింది. బంట్రోతు పరుగెత్తుకొని వచ్చి బగ్గీ తలుపులు తెరిచాడు. అందులోనుంచి దిగి వెంకప్ప నాహ్వానించాడా సంపన్నుడు. వెంకప్ప సందేహిస్తునే ఆ సంపన్ననుసరించాడు. ఇద్దరూ కాళ్ళుకడుక్కొని భోజనాలకు కూర్చున్నారు. అక్కడ నేకమైన వంటకాలు అమర్చివున్నాయి. ఆకలిగా వుండటంచేత వెంకప్ప గబగబా భోంచేశాడు. భోజనాలయింతరువాత విశ్రాంతి తీసుకునే స్థలానికి యిద్దరూ వెళ్ళారు. వెంకప్ప కిదంతా కలగా తోచింది. ఆ సంపన్నుని ప్రవర్తన అంతకంతకూ ఆశ్చర్యాన్ని కలిస్తోంది. తని నెందుకింత ఆదరిస్తున్నాడో బోధపడలేదు వెంకప్పకి. తన పరిస్థితిని గూర్చి ఆలోచించసాగాడు వెంకప్ప.

"ఏమిటాలోచిస్తున్నావు భాయ్, నన్ను గుర్తించలేదా?" అన్నాడా సంపన్నుడు సంభాషణ నుపక్రమిస్తూ. వెంకప్ప విచిత్రంగా చూస్తూ వూరుకున్నాడు. "ఒకరోజు నీ కొట్టుదురుగా మధ్యాహ్నం పదకొండుగంటలవేళ వొకడు శోషవచ్చి పడిపోయాడు. జ్ఞాపకముందా? అప్పుడు అతనికి శుశ్రూష చేసి అన్నంపెట్టావు. తెలుసా? అతనే నేను" అన్నాడు. వెంకప్ప ఆశ్చర్యంతో వుక్కిరిబిక్కిరైపోయాడు. "నేను అప్పటికీ ధనవంతుణ్నే. తీర్థయాత్ర చెయ్యాలని బుద్ధిపుట్టి బయలుదేరాను. అలా చాలా దూరం పోయాను, త్రోవలో నాదగ్గరున్న ధనం యావత్తూ దొంగలు కాజేసారు. వెంటనే యీ వూరు చేరడానికి వెనక్కి బయలుదేరాను. మీ వూరు వచ్చేసరికి తిండిలేక శోష వచ్చిపడిపోయాను. నువ్వు ఆదరించి భోజనం పెట్టావు. తగువాత నానా యాతనలూ పడి యెలాగో నాయిల్లుచేరాను. నిన్ను మట్టుకు నేను మరచిపోనేలేదు. ఇందాక నీతిట్లు విన్పించి, తెర తొలగించి చూచి

చెప్పుదెబ్బలు

భారత్ సింగ్

కలెక్టర్ ఆఫీసులో రెండుగంటలు కొట్టారు. టైపిస్టు చంద్రమౌళి నా టేబిలు దగ్గర కొచ్చి నిలబడ్డాడు. వాడలా రెండు గంటలు కొట్టగానే నా టేబిలు దగ్గరికి రావడం ఆర్నెల్లనించి వస్తున్న అలవాటు. రెండు గంటలకు చంద్రమౌళి నా టేబిలు దగ్గరికి వచ్చాడంటే కాఫీకి టైమైందని అర్థం. కాఫీకి పోదామని ఆలోచిస్తూండగానే పుస్తకం దూరంగా జరిగింది, పెన్నా జేబులో చేరింది, కాళ్ళు చెప్పులకోసం వెదికాయి. కాళ్ళు టేబిలు క్రింద అటూ యిటూ ఆడించాను. ఒక చెప్పు కాలికి తగిలింది. మరొకటి దూరంగా వుందికాబోలని కాలును రెండడుగుల వ్యాసార్థంతో త్రిప్పాను. "ఏమిటది?" అన్నాడు చంద్రమౌళి విసుగ్గా. "చెప్పురా, చెప్పు కనబడటంలేదు." అంటూ కుర్చీ వెనక్కి లాగి చెప్పు ఎక్కడవుందో నని టేబిలు క్రిందికి వంగి చుట్టూ చూపుమేర దూరం చూశాను. లేదు, ఎక్కడా కనబడలేదు. "ఎక్కడకు పోయిందిరా చెప్పు?" అన్నాను చంద్రమౌళి. "ఏమో నాతో చెప్పలేదు. ఈ చుట్టుపక్కల ఎక్కడా లేదు," అన్నాను. 'కాఫీ త్రాగివచ్చి వెతుకుదాంరా!" అన్నాడు చంద్రమౌళి. సరేనంటూ రెండో చెప్పు నక్కడవదిలి కాఫీకి బయల్దేరాము దారిలో మా ఆఫీసు ప్యూన్ నర్సయ్య కనిపించాడు. "నర్సయ్యా ఒక చెప్పు కనబడలేదు. కొంచెం వెతికి చూడు, యిప్పుడే వస్తాను" అన్నాను. "సరేసార్" అని వెళ్ళిపోయాడు.

ఇరవై గజాలు నడిచేసరికి అబ్బా! అంటూ కూర్చున్నాను, కుడికాలి బొటన వ్రేలికింద పల్లేరుకాయను తీక్కంగుడు. "చూశావా చంద్రమౌళీ, ఒక్కరోజు చెప్పులు లేకపోతే ఎన్నికష్టపడాల్సి వస్తుందో. చెప్పులువేసుకుని ఎన్నిసార్లు పోలేదు ఈదోవన ఎప్పుడన్నా గుచ్చుకుంది యీ వెధవకాయ," అన్నాను. "అందరూ చెప్పులేసుకుంటే అవి ఎవరికి గుచ్చుకోవాలి: వాటిబ్రతుకే యితర్లను బాధపెట్టడం" అన్నాడు.

కాఫీ త్రాగి తిరిగివచ్చేసరికి మా నర్సయ్య "సార్ ఎంత వెదికినా కనబడలేదు. ఆఫీసంతా వెదికాను. ఎక్కడా లేదుసార్" అన్నాడు. "ఎక్కడా కనుపించలేదు. మరి ఎక్కడకుపోయింది, ఎలాపోయిందంటావు" అన్నాను. "అదేసార్ నేనూ ఆలోచిస్తుండాను. మీ చెప్పు ఎవరుసార్ దొంగలించేది! కుక్కలు తీసుకపోతాయా అంటే అది మన ఆఫీసులోకి రావు" అన్నాడు.

కుక్కలు మా ఆఫీసుకు రావని నాకూ తెలుసు: మా ఆఫీసు ప్యూనులు కుక్కల్ని మంచి అదుపాజ్ఞల్లో వుంచుతారు. వాళ్ళు మీరిందా నడుము విరిగిందే. ఒక్కసారి మా ఆఫీసుకువచ్చి మా నర్సయ్య చేతిదెబ్బ తిన్న కుక్క ఈ జన్మలో కాదు యిక ఏడు జన్మల్లోనైనా మా నర్సయ్యవుండే చాయలకు రాదు. "యిక మీ చెప్పు ఎవరుసార్ దొంగలిచ్చేది" అన్నాడు మా నర్సయ్య. వాడి వుద్దేశ్యం ఏమిటి? నావంటి ప్రచండ వీరుడి చెప్పు దొంగలించే సాహసం ఎవరికీ లేదనా, లేక నా చెప్పులు ఎంతటి నీచుడైన దొంగ కూడా దొంగిలించేందుకు పనికిరావనా.

మేనేజరుతో ఏదన్నా విషయం మాట్లాడాల్సివస్తే ముప్పైసార్లు రిహార్సల్సు వేసుకొంటె మాట్లాడలేనే యిక నేనెట్లు వీరుణ్ణవుతాను? వీరుడి లక్షణాల్లో కొన్నైనా మెలి తిరిగిన మీసాలు, రింగుల క్రాపు, అజానుబాహు విగ్రహంకూడ లేవు. ఇక ధైర్యంకూడ చాలా తక్కువ. నా ఆజ్ఞల్ని పాలించేవారు ఎనిమిది ఆరు సంవత్సరాల వయస్సుకల నా సుపుత్రులు. నా భార్య ప్రేమావతి, మా ఆఫీసు ప్యూను నర్సయ్య కూడా అప్పుడప్పుడు నే చెప్పేమాట వింటారు. కాని అత్యవసర సమయాల్లో వింటారని నే చెప్పలేను. 'ఒక్క కాఫీ తెస్తావా నర్సయ్యా' అంటే 'పసుందిసార్ పోయి త్రాగిరండి' అన్నరోజులున్నాయి. 'ప్రేమా ఒక్క వక్క వుంటే యిస్తావూ' అంటే, 'అదిగో ఆ అలమారాలో పెట్టెలో వుంది, తీసికోండి' అన్న రోజులు కూడా వున్నాయి. ఇలాంటి నేను వీరుణ్ణి ఎలా అవుతాను? ఇక నేను వీరుణ్ని కాదు కాబట్టి నా చెప్పులు ఎవరుకూడ దొంగలించేందుకు పనికిరావనే నర్సయ్య ఉద్దేశ్యం.

దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తే నర్సయ్య చెప్పిన మాట నిజం. నా చెప్పులు నాకు తప్ప మరెవరికీ పనికిరావు. రెండు సంవత్సరాలకు పూర్వం ఓ శుభదినాన వర్షం జల్లులుజల్లులుగా కురుస్తున్న సమయంలో ఒక 'వెల్ కం' గొడుగు ఒక ఫ్లెక్స్ చెప్పులజతకొని, గొడుగుపట్టుకొని, చెప్పులు చంకన పెట్టుకొని యింటికి పోయినట్లు జ్ఞాపకం. అప్పుడు నా చెప్పులు ఎంతో ముచ్చటగా వుండేవి. ఎక్కడా ఒక్క మేకు కూడ లేకుండా అంతా మిషనుకుట్టు. నల్లచర్మంతో తయారుచేసిన చెప్పులు నా ఎర్రటి పాదాలకి ఎంతో అందాన్నిచ్చేవి. కాని యిప్పుడు కనబడని చెప్పుకు దానికి పోలిక లేదు. ఆ చెప్పు ఎంత అందంగా వుండేదో, యీ చెప్పు అంత అందవికారి. బొటనవ్రేళ్లు పెట్టుకొనే చర్మం వూడిపోయింది. నాలుగుసార్లు టైర్లు కుట్టించాను. ఒక్క మేకైనా లేని చెప్పుకు యిప్పుడు యిరవై మేకులున్నాయి. చెప్పులేసుకుపోతున్నా బొటనవ్రేలు దగ్గర ముల్లుగుచ్చుకొనేది. వ్రేళ్లుపెట్టేచోట నేల తగులుతుంది. యిన్ని కష్టాలు పడుతున్నా ఆ చెప్పులే ఎందుకు వాడాలి? వాటిమీద నాకేమీ ద్వేషం లేదు. కొత్త చెప్పులు కొనాలంటే డబ్బు కావాలి. ఏడురూపాయలు పెట్టి చెప్పులు కొంటానని మా ప్రేమావతితో చెప్పినా, యిక 'ఈ గృహమేకదా నరకసీమ' అనే దాంతో ప్రారంభించి, 'మీ

విన్నా గుర్తుపట్టాను. ఇంక నువ్విక్కడే వుండిపోవాలి" అన్నాడా సంపన్నుడు.

"నేను పెద్ద సాయమేం చేశానండీ?" అన్నాడు వెంకప్ప.

"అలా అనకు. నీ శక్తికొలదీ, బీదవాడవైనా సాయపడ్డావు నేను ధనవంతుడినై యీ మాత్రం సాయం చెయ్యలేనా...?" అన్నాడా సంపన్నుడు.

అప్పటినుండి యిద్దరూ అన్నదమ్ముల్లాగా వొక్కచోటనే మెలిగారు. ★